

1981/82:91

Tisdagen den 9 mars

Kl. 15.00

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

1 § Anmälan om kompletteringsval till utskott

Anf. 1 ANDRE VICE TALMANNEN:

Folkpartiets partigrupp har som suppleant i näringsutskottet under Sven Anderssons ledighet anmält hans ersättare Arne Thoresson.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i näringsutskottet

Arne Thoresson (fp)

2 § Andre vice talmannen meddelade att *Birgitta Hambraeus* ansökt om ledighet från uppdraget som riksdagsledamot under tiden den 12 mars–den 12 april på grund av enskilda angelägenheter.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Göran Engström* (c) skulle tjänstgöra som ersättare för *Birgitta Hambraeus*.

3 § Svar på fråga 1981/82:223 om åtgärder för att upprätthålla sysselsättningen i Åstorps kommun

Anf. 2 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Lennart Bladh har frågat industriministern om vilka åtgärder han avser att vidta för att upprätthålla sysselsättningen i Åstorps kommun.

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder för
att upprätthålla
sysselsättningen
i Åstorps kommun*

Frågan har överlämnats till mig.

Som bakgrund till sin fråga pekar Lennart Bladh på den sjunkande byggnadsverksamheten och på att detta också slår mot företag inom byggnadsämnesindustrin. Ett sådant företag är Svenska Dörr AB i Åstorp.

Den totala byggvolymen inom bostadssektorn har i stort sett varit oförändrad sedan början av 1970-talet. Dock har en kraftig förskjutning skett från nyproduktion av lägenheter till ombyggnad och restaurering. Denna omställning inom bostadsbyggandet innebär ökade svårigheter för den industri som i hög grad är beroende av en omfattande nyproduktion av bostäder.

När det gäller situationen vid Svenska Dörr AB är det så att ett hundratal personer har varslats om uppsägning. På initiativ av länsarbetsnämnden i länet har en samrådsgrupp bildats vid företaget med representanter för arbetsgivaren, de anställda, kommunen samt arbetsförmedlingen. Samrådsgruppens huvudsakliga uppgift är att stödja och underlätta arbetsförmedlingens åtgärder. De åtgärder som i första hand bör prövas för dem som riskerar att mista sina arbeten vid företaget är förmedling av nya arbeten samt arbetsmarknadsutbildning för att underlätta övergången till annan och tryggare sysselsättning.

Jag vill slutligen erinra om att Kristianstads län har mer än dubbelt så mycket pengar till beredskapsarbeten i år som förra året och att därmed möjligheter har givits att kraftigt förstärka de arbetsmarknadspolitiska insatserna.

Anf. 3 LENNART BLADH (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Situationen i Åstorps kommun är lika bekymmersam i dag som den var när jag ställde frågan. Men först några allmänna synpunkter på hanteringen av Åstorps bekymmer.

Åstorps kommun tillskrev regeringen den 7 september 1981. Kommunen lade då fram sina problem och sina synpunkter på sysselsättningen. Man fick svar den 8 mars, alltså i går. Min fråga är: Är det rimligt att en kommun i en sådan här brydsam situation skall vänta ett halvt år på ett svar?

Bekymren i Åstorp är mycket stora. Svenska Dörr AB med sin dörrtillverkning är direkt beroende av byggnationen. 100 personer är varslade, och enligt uppgift riskerar ytterligare 150 att bli friställda den 1 april – om ingenting händer.

Svenska träindustriarbetareförbundets avdelning 2, som har sitt säte i Åstorp, har gjort en sammanfattning som visar att 21 företag av olika slag är beroende av byggnationen i regionen. I runt tal 1 400 anställda berörs. Svenska träindustriarbetareförbundets avdelning 2 har till regeringen skickat en förteckning över en rad olika åtgärder som kan vidtas. Jag räknar här upp dessa åtgärder.

Sänkning av räntan.

Ökat bostadsbyggande.

Skapa stimulansåtgärder för ökad upprustning av det äldre byggnadsbeståndet.

Bibehållande av underhållslånen till de allmännyttiga bostadsföretagen.

Ökad möjlighet till ändrad användning av outhyrda bostadslägenheter.

Bibehållande av hyresförlustlånen.

Klara besked om ränteavdrag m. m.

Tillfälligt slopande av byggmomsen.

Ökad satsning på forskning och utveckling av svenska träprodukter.

Stimulansåtgärder för att öka marknadsföring och exporten av svenska träprodukter.

Stimulansåtgärder för ökad samordning och samverkan inom husindustrin för att öka exporten av småhus.

Ekonomiskt stöd till ambulerande utställningar av småhus och svenska träprodukter utomlands.

Återinförande av statsbidrag till skolbyggnader.

Detta är åtgärder som föreslås av Träindustriarbetareförbundets avdelning 2, som har sina medlemmar bakom sig.

Jag skulle vilja ha svar på frågan: Vilka av dessa åtgärder har regeringen i tankarna? Eller anser regeringen att allesamman är oanvändbara?

Anf. 4 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Vad först gäller hanteringsfrågan, så fick företrädare för Åstorps kommun träffa industriministern redan den 8 september. Det är riktigt att kommunen och organisationerna vände sig till flera departement, men industriministern talar naturligtvis, som andra statsråd, på hela regeringens vägnar. Nu har kommunen fått skriftligt svar på de olika frågor man hade ställt.

Jag vet inte hur jag skall tolka Lennart Bladh. Är det så att Lennart Bladh ställer sig bakom alla de propåer som han läste upp från talarstolen?

Jag kan besvara den fråga som Lennart Bladh ställde med att säga att när det gäller reparation av äldre bostäder så är regeringen mycket positiv till det. Vi har redan infört ett bidrag för att stimulera igångsättning eller expansion av sådan reparationsverksamhet. Likaså är det mycket angeläget att stimulera export av byggmateriel och att byggnadsföretag går ut på exportmarknaden. Men alla de förslag som räknades upp, om förlustgarantilån, sänkning av byggmomsen, statsbidrag till skolbyggnader och andra mångmiljonsubventioner, är regeringen inte beredd att bifalla.

Skall jag uppfatta Lennart Bladh så att han på sitt partis vägnar är beredd att ställa ut nya fribrev också på den punkten?

Anf. 5 LENNART BLADH (s):

Herr talman! Jag angav tydligt att jag refererade en skrivelse till regeringen från Träindustriarbetareförbundets avdelning 2, och det var alltså dess åtgärdsförslag som jag räknade upp. Därmed har jag svarat på frågan om vad jag ställer mig bakom.

Får jag med anknytning till detta säga att det är mycket angeläget att få i

*Om åtgärder för
att upprätthålla
sysselsättningen
i Åstorps kommun*

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder för
att upprätthålla
sysselsättningen
i Åstorps kommun*

gång såväl nybyggnation som reparationsverksamhet. Det skulle vara intressant att veta vad statsrådet anser om nybyggnationens och upprustningsverksamhetens omfattning framöver. Upprustningsverksamheten är mycket viktig för träindustrin, eftersom det finns stort behov av reservdelar till gamla hus – dörrar, fönster m. m. Jag undrar alltså vilken siffra som skall gälla för nybyggnationen och hur stor volymen är för upprustningsverksamheten.

Anf. 6 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Bostadsbyggandet ligger på en för låg nivå. Regeringen har vidtagit och kommer att vidta en del åtgärder för att stimulera ökad igångsättning av nyproduktionen, likaså när det gäller upprustning av äldre bostäder. Vi har dess bättre ingen genomreglerad ekonomi, som gör att staten i planer kan tala om precis hur stor omfattningen blir. Men det är mycket önskvärt att framför allt reparationsverksamheten ökar och att energisparåtgärder används i stor utsträckning för att ge byggarbetare sysselsättning. Regeringen återkommer inför nästa höst och vinter, i samband med kompletteringspropositionen, med synpunkter och förslag i denna fråga.

Anf. 7 LENNART BLADH (s):

Herr talman! Men det är allvarligt nu, i denna stund. I Åstorp vet man faktiskt redan i dag att om inte någonting händer, om inte regeringen snabbt tar något initiativ, så innebär det att ytterligare 150 anställda kommer att bli utan arbete. Till detta kommer den allmänna oron för hur utvecklingen blir i detta hörn av vårt län, där byggnationen utgör en viktig bas för sysselsättningen.

Kan jag likväl tolka statsrådets svar så, att regeringen är observant på vad som håller på att ske i fråga om den växande arbetslösheten, som ju blir större om inga konkreta åtgärder vidtas?

Till sist skulle jag vilja ha en bekräftelse av statsrådet. Är ändå inte de sex månader som kommunen fått vänta på ett brevsvar en väl lång tid med tanke på de bekymmer man har? Kommunen har ju gjort upprepade förfrågningar om ett svar från regeringens sida. Jag skulle nästan vilja beteckna det som nonchalant att vänta med svaret så lång tid.

Anf. 8 Arbetsmarknadsministern INGEMAR ELIASSON:

Herr talman! Som svar på den sista frågan vill jag säga att kommunen fick muntligt svar mycket snabbt, och att muntliga svar är lika mycket värda som skriftliga. Ännu bättre är det att kommunen har fått möjligheter att sätta i gång olika beredskapsarbeten och utbildningar som leder till att de arbetsökande kan få jobb.

Det är riktigt att regeringen följer utvecklingen på byggmarknaden med stor uppmärksamhet och – det vill jag tillägga – också oro. Vi har dock, Lennart Bladh, genom devalvering och momssänkning vidtagit mycket grundläggande åtgärder för att underlätta för såväl byggföretag som andra

företag att bli mer konkurrenskraftiga. Inom parentes kan det påpekas att socialdemokraterna, i stället för den sänkning av byggmomsen som föreslagits av Byggnadsarbetareförbundet, föreslår en högre moms än vad regeringen funnit nödvändig, något som naturligtvis skulle försvåra läget.

I avvaktan på att de åtgärder som har vidtagits och som föreslås av regeringen skall ge effekt har vi anslagit ytterligare medel till beredskapsarbeten. Det är nu dubbelt så mycket som vid motsvarande tid förra året. Vidare finns det möjligheter att expandera också när det gäller arbetsmarknadsutbildningen. Vi har alltså vidtagit åtgärder för att hjälpa Åstorp kommun i det svåra läge som man där befinner sig i.

Anf. 9 LENNART BLADH (s):

Herr talman! Utan att vidga debatten vill jag bara tacka för de här synpunkterna. Som länsbo och särskilt med tanke på Åstorp hoppas jag att man genom initiativ från regeringens sida skall få ytterligare livslust.

Låt mig till sist påpeka att vårt län är ett av de län som är mycket starkt baserade på byggnadsindustrin liksom på näraliggande industrier. Det är bekymmersamt i Kristianstads län. Vi har fått mer pengar än andra län, men tyvärr räcker det inte alltid med pengar. Det måste också till initiativ som öppnar möjligheter för en expansiv politik på arbetsmarknadens område.

Vi hoppas på nya, friska tag från regeringens sida. Sådana behövs verkligen i Åstorp och i vårt län.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1981/82:271 om regeringens syn på hälso- och sjukvården

Anf. 10 Statsrådet KARIN AIHLAND:

Herr talman! Margareta Winberg har frågat mig om jag är beredd att förklara den kraftiga förändringen och begränsningen i synen på hälso- och sjukvården som propositionen om en hälso- och sjukvårdslag anger i jämförelse med hälso- och sjukvårdsutredningen.

I utredningens lagförslag avses med hälso- och sjukvård en verksamhet för att förebygga, uppsåra, utreda och behandla sjukdomar och skador.

I propositionens lagförslag definieras hälso- och sjukvård som en verksamhet för att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Skillnaden mot utredningens förslag är att i propositionen ordet "medicinskt" lagts till, medan ordet "uppsåra" fått utgå. Ordet "medicinskt" har tillkommit inte för att begränsa omfattningen av begreppet hälso- och sjukvård utan för att undvika en alltför vid tolkning av begreppet. Vid remissbehandlingen påpekade nämligen flera remissinstanser att även andra verksamheter, t. ex. socialtjänsten, arbetarskyddet och brandskyddet, har till uppgift att förebygga sjukdomar och skador. Som jag framhåller i propositionen är det ibland svårt att dra klara gränser mellan hälso- och

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om regeringens
syn på hälso- och
sjukvården*

sjukvården och vissa andra verksamheter. Genom omformulering av lagtexten och olika motivuttalanden har jag sökt underlätta tillämpningen av lagen. En princip bör därvid vara att hälso- och sjukvården omfattar sådan verksamhet som bedöms kräva medicinskt utbildad personal eller sådan personal i samarbete med viss annan personal. Någon saklig förändring i förhållande till utredningsförslaget innebär det inte. I den förebyggande verksamheten ingår bl. a. att uppspåra sjukdomar och förstadier till sådana. Andra förebyggande insatser är information och hälsouppllysning samt åtgärder för att förhindra uppkomsten av sjukdom, t. ex. vaccinering. Av denna anledning har jag inte ansett det lämpligt att särskilt nämna uppspårande verksamhet i lagtexten.

Herr talman! Propositionen innebär alltså inte någon förändring eller begränsning i synen på hälso- och sjukvården i förhållande till utredningens förslag.

Anf. 11 MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Först tackar jag statsrådet Ahrland för svaret på min fråga. Jag är väl inte så där riktigt nöjd med det. Jag anser nämligen att den förändring som gjorts i propositionens lagtext jämfört med utredningens inte är oväsentlig. Jag anser till skillnad från statsrådet att det är en saklig förändring i förhållande till utredningen.

Hela hälso- och sjukvårdsutredningen andades en offensiv syn på inriktningen av hälso- och sjukvården. Det kan sägas att man var beredd att öppna den ut mot samhället. Vi får allt fler bevis för att människors hälsa påverkas av allt fler icke-medicinska faktorer, som gäller t. ex. levnadsvanor, arbetsmiljö, yttre miljö, arbetslöshet osv.

Denna verklighet har lett fram till insikten att vi inte längre kan vårda bort de stora hälsoproblemen. Det tycker jag är en viktig utgångspunkt, en viktig sjukvårdsideologisk markering. Och den hoppas jag att vi är överens om.

Även den traditionellt botande sjukvården behöver således kompletteras med en i vid mening förebyggande och offensiv hälsopolitik. Det är min uppfattning, medan däremot Karin Ahrland i sitt svar säger, att man lagt till ordet "medicinskt" för att undvika en alltför vid tolkning av begreppet. Det beklagar jag.

Jag kan ta två exempel.

När det gäller miljöförstöringen är det en viktig uppgift att påvisa och lyfta fram sambandet mellan miljöförstöring och ohälsa samt vidare att tilldela hälso- och sjukvården en väsentlig funktion i det arbetet och i den opinionsbildningen.

Jag kan också nämna problemen med kvicksilver och kadmium, som tas upp av kroppen och förorsakar ohälsa.

Mot bl. a. öen här bakgrunden är det viktigt att kartlägga problembilden. Det handlar om, menar jag, att driva svensk sjukvård mot de hotbilder som finns ute i samhället. Det är viktigt. Ty redan i dag är många människor på olika orter i vårt land oroliga för sambandet mellan luftföroreningar och missbildade barn.

Genom olika undersökningar har det också visats ett klart samband mellan arbetslöshet och ohälsa. Den som drabbas av arbetslöshet får oftare både psykiska och andra besvär. Självkänslan och den egna identiteten försvagas när man inte har ett arbete.

När det gäller arbetslösa ungdomar har det visat sig att de äter sämre, använder mer berusningsmedel och missköter sin personliga hygien i större utsträckning än kamrater som har ett arbete. Det är ett annat exempel på att hälso- och sjukvården måste fungera som en alarmklocka.

Men, Karin Ahrland, det jag nu beskrivit löser man inte genom medicinskt förebyggande åtgärder. Här handlar det om ett allmänt förebyggande. Därför förstår jag fortfarande inte varför den enligt mitt förmenande kraftiga begränsningen gjorts i förslaget till lagtext i propositionen.

*Om regeringens
syn på hälso- och
sjukvården*

Anf. 12 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Först och främst: Egentligen borde kanske den här debatten föras när propositionen behandlas i riksdagen, särskilt som jag inte är riktigt på det klara med Margareta Winbergs inställning. Margareta Winberg har ju faktiskt också motionerat och säger i sin motion att propositionen andas en offensiv syn på hälso- och sjukvården, medan hon nu säger att det är fråga om en kraftig förändring och begränsning. Detta stämmer inte riktigt, Margareta Winberg.

Jag har försökt förklara att det är fråga om att vara mer offensiv i framtiden. Jag tror att vi i sak är helt överens – Margareta Winberg och jag – om att den förebyggande hälsovården måste drivas på många områden, att det inte bara är en medicinsk fråga. Det står också ganska uttryckligt i propositionen, och alla de olika myndigheter som faktiskt har till uppgift att arbeta med den förebyggande hälsovården räknas upp. Men denna lag skall handla om den hälso- och sjukvård som det främst åligger landstingen att sköta, och i det sammanhanget behövs det ett visst skiljande, så att det inte blir fem olika kommunala myndigheter som sysslar med samma sak. Det rimliga är att hälso- och sjukvården sköts av landstingen och att det är den delen av hälsovården som kräver medicinskt yrkesutbildad personal. Så har det varit, och så hoppas jag att det kommer att bli.

Anf. 13 MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att jag har motionerat i den här frågan, men jag tror inte att Karin Ahrland har läst på min motion tillräckligt. Jag säger där: Visst andas både utredningen och propositionen den här nya synen på hälso- och sjukvården. Men varför kan man då inte, Karin Ahrland, skriva in det i lagtexten – om man nu är överens om att man skall se på detta med andra ögon? Varför skall man då behöva ha detta medicinska förtecken beträffande de förebyggande åtgärderna?

Anf. 14 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Detta tillägg har gjorts i klarhetens intresse. Jag tycker

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinatio-
nella företag,
m.m.*

mycket om klarhet, och det brukar de flesta tjänstemän som skall tillämpa lagarna också göra.

Det är en fråga om att vissa myndigheter skall sköta vissa uppgifter inom hälso- och sjukvården. Andra uppgifter ankommer på t. ex. den lokala hälsovårdsnämnden, arbetarskyddsstyrelsen och t. o. m. byggnadsnämnden, för även den skall se till att miljön blir bra.

Anf. 15 MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Skall jag då tolka statsrådets svar så att vi i grunden är överens om innehållet i propositionen? I så fall vill jag bara beklaga att det innehållet inte får komma till uttryck i lagtexten.

Anf. 16 Statsrådet KARIN AHRLAND:

Herr talman! Margareta Winberg och jag tycks vara överens om hur den framtida hälso- och sjukvården skall se ut. Jag tror att de som skall tillämpa lagen kommer att läsa både lagtexten och förarbetena. Där kommer det att framgå klart. Förhoppningsvis kan även riksdagen instämma om en tid.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1981/82:142 om åtgärder mot vissa problem med multinationella företag, m. m.

Anf. 17 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jan Bergqvist har frågat mig dels om jag kan lämna en samlad redogörelse för regeringens syn på de problem som multinationella företag och internationella investeringar kan medföra, dels vilka åtgärder regeringen vill föreslå för att komma till rätta med dessa problem.

Regeringen kommer så snart lagrådet avslutat nu pågående granskning att förelägga riksdagen ett förslag om utländska förvärv av svenska företag. I propositionen kommer bl. a. de frågor om utländska investeringar här i landet som Jan Bergqvist tar upp att behandlas.

Såvitt angår svenska företags utlandsinvesteringar kan det först finnas anledning att framhålla att dessa – framför allt i form av försäljande dotterföretag – kan möjliggöra högre marknadsandelar på utländska marknader. Den större totala produktionsvolym som därvid uppnås kan bära kapitalkrävande forsknings- och utvecklingsinsatser. Företagens internationella konkurrenskraft kan härigenom förstärkas.

Både antalet och andelen utlandssysselsatta har mer än fördubblats sedan år 1960, även om en viss avmattning har varit märkbar under senare delen av 1970-talet. Enligt riksbankens tillståndsstatisik har emellertid direktinvesteringarna år 1981 ökat mycket starkt. Självfallet finns det komplikationer med att svenska företag i allt högre grad internationaliserar produktionen. Man bör dock sätta in denna utveckling i ett större sammanhang. Efterkrigstiden har – med undantag av de senaste åren – präglats av snabb

ekonomisk utveckling till vilken teknologisk förnyelse och strukturomvandling varit viktiga förklaringar. De multinationella företagen har förmodligen varit viktiga aktörer i denna utveckling, men detta kan inte enbart tillskrivas företagens utlandsinvesteringar. Förekomst av storföretag och internationell handel ger i sig upphov till teknisk förnyelse och strukturförändringar på både gott och ont. Utlandsinvesteringarnas roll är härvid att de till inte oväsentlig del förstärker dessa effekter. I en sådan process kan det finnas situationer då en enskild utlandsinvestering på kort sikt kan stärka företagets internationella konkurrenskraft samtidigt som den svenskbaserade produktionen påverkas negativt med avseende på export och sysselsättning. I regel torde dock inga dramatiska effekter uppkomma på kort sikt. Men långt viktigare tror jag är effekterna på lång sikt för hela företaget, avseende både företagets internationella konkurrenskraft och den svenskbaserade verksamhetens utveckling. Jag avser härmed de effekter som uppkommer vid en tyngdpunktsförskjutning av de svenska företagens produktion, sysselsättning och forsknings- och utvecklingsverksamhet till utlandet. En tyngdpunktsförskjutning kan innebära en utveckling som genom utnyttjande av specialiserings- och marknadsfördelar förstärker företagets internationella konkurrenskraft. Men om våra multinationella företag får en mindre industriell bas här i landet kan detta innebära problem utifrån industripolitisk synpunkt. Våra kunskaper om dessa komplicerade frågor är för bristfälliga för att nu kunna läggas till grund för en avvägning mellan här beskrivna för- och nackdelar.

Det kan vara lämpligt att sätta in regeringens och riksbankens åtgärder beträffande utlandsinvesteringar i det perspektiv som jag nu har skisserat. Den bytesbalansprövning som funnits sedan år 1969 vid tillståndsgivning till direktinvesteringar utomlands inom ramen för valutaregleringen avskaffades i höstas av valutastyrelsen i riksbanken. Kriterierna för bytesbalansprövningen har varit oklara till sin innebörd och svåra att tillämpa. Prövningen har dessutom i praktiken varit inriktad på bytesbalanseffekter på kort sikt för den enskilda utlandsinvesteringen. Dessa kortsiktiga effekter är som jag tidigare nämnt enligt min uppfattning i många fall av mindre betydelse, i varje fall mot bakgrund av övrig strukturomvandling. Bytesbalansprövningen inom valutaregleringens ram har således visat sig vara ett otympligt instrument, som haft liten reell betydelse. Detta hindrar inte att det kan finnas behov av att kontrollera mycket stora direktinvesteringar utomlands. Därför kvarstår också möjligheten att avslå investeringsansökningar, om dessa bedöms förorsaka Sverige utomordentlig skada. Vid denna prövning anläggs bl. a. industri- och sysselsättningspolitiska synpunkter. När det gäller övriga effekter, främst av långsiktig industripolitisk natur, vilka jag tidigare berört, finns det ännu så länge inte tillräckligt underlag för några ställningstaganden. De näringspolitiska och samhällsekonomiska effekterna av svenska företags utlandsinvesteringar studeras f. n. av direktinvesteringskommittén (DIRK) och valutakommittén. Kommittéernas betänkanden beräknas föreligga under slutet av år 1982. Det finns då anledning för regeringen att göra en

Nr 91

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinationella företag,
m.m.*

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinationella företag,
m.m.*

samlad bedömning av regleringen av svenska företags utlandsinvesteringar.

Förutom dessa åtgärder på det nationella planet vill jag också kort beröra regeringens arbete internationellt rörande multinationella företag. Uppförandekoder och riktlinjer rörande multinationella företag innehåller standarder som genom att rikta sig till hela företagsgruppen kompletterar nationell rätt, vars tillämpning ju är begränsad till den del av det multinationella företagets verksamhet som bedrivs i det egna landet. Regeringen fortsätter sitt aktiva arbete rörande dessa frågor inom OECD, ILO och FN. OECD:s kommitté för internationella investeringar och multinationella företag kommer under sommaren 1982 att publicera en rapport som beskriver erfarenheterna för de tre senaste åren. FN:s uppförandekod är ännu inte slutförhandlad. Genom sitt innehav av ordförandeskapet i FN:s arbetsgrupp för utarbetande av koden spelar Sverige en mycket aktiv roll i dessa förhandlingar. Huvuddelen av texterna till utkastet till uppförandekod är nu färdigbehandlad. FN:s arbetsgrupp kommer under våren att avsluta sitt arbete.

Anf. 18 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min interpellation. Därmed har vi fått besked om regeringens samlade syn på de multinationella företagen och problemen med de internationella investeringarna. På många sätt är det ett intressant svar, både för vad industriministern säger och för vad han inte säger. Svaret kan ge bra jordmån för den växande debatten om Sveriges politik när det gäller de multinationella företagen.

En utgångspunkt för dagens diskussion kan industriministern och jag nog vara överens om: Vill vi slå vakt om vårt lands självständighet, vårt folks oberoende och välfärd, då skall vi inte isolera oss från omvärlden. Tvärtom! Vi måste ut i världen och delta i internationellt samarbete. Vi måste föra en aktiv utrikes- och neutralitetspolitik. Vi måste engagera oss i arbetet för fred och internationell nedrustning. Vi skall verka för en internationell rättsordning, som tar hänsyn till de små nationernas intressen. Vi får aldrig tveka att brännmärka brott mot folkrätten och övergrepp mot de mänskliga rättigheterna. Vi måste göra vad vi kan för att bistå de fattiga och förtryckta folken. Så långt vi orkar skall vi dra våra strån till arbetet för en rättvisare ekonomisk världsordning.

Sverige tvekade aldrig att gå med i främsta ledet för att frigöra världshandeln från den tvångströja av regleringar som band den i slutet av andra världskriget. Resultatet har också blivit ett handelsutbyte utan motstycke i världshistorien. Men också företag, människor och kunskaper korsar nationsgränserna som aldrig förr. Att vårt land hittills har haft övervägande fördelar av denna internationalisering är vi säkert överens om. Men skall vi fortsätta att njuta fördelarna av den utvecklingen, måste vi se upp för de stora risker och problem som också finns.

De världsomspännande företagen har under de senaste årtiondena hos sig samlat enorma mängder av kapital och makt. De sköter en tredjedel av

världshandeln. De styr en stor del av den tekniska utvecklingen. Genom sin prispolitik bär de åtskilligt av skulden för den svåra inflationen. De medverkar i valutaspekulationer och kan göra det nästan omöjligt för ett enskilt land att värna värdet på sin egen valuta.

När kapitalet har skaffat sig så starka organisationer över nationsgränserna blir det mycket svårare för facket att ta till vara löntagarnas intressen. De här mäktiga jättekoncernerna kringsskär möjligheterna för regeringar, för centralbanker, för parlament, för fackliga organisationer att nå de nationella mål som har beslutats i demokratisk ordning.

Till bilden hör också att det internationella kapitalet ofta går i förbund med politisk diktatur, rasförföljelse och förtryck. Nationella frihetsrörelser och demokratiskt framstegsarbete motarbetas när det multinationella kapitalet ser sina intressen hotade. Därför måste de multinationella bolagen ställas under politisk och social kontroll. Det kräver ett fastare samarbete mellan regeringar. Det kräver utbyggt fackligt samarbete över gränserna. Och det kräver att varje land och folk håller på sin rätt att självständigt få bestämma över sin egen framtid. För Sveriges del gäller det ytterst att slå vakt om vår demokrati och vårt oberoende. Vi måste föra en självständig ekonomisk politik, en politik för full sysselsättning, en politik där de enskilda människorna har inflytande och medbestämmande och där inkomst- och förmögenhetsfördelningen kan bli rättvis.

Den här bakgrunden till vår diskussion hade industriministern inget att säga om i sin samlade redogörelse för regeringens syn på problemen. Jag tycker att det är en allvarlig brist i redovisningen, och frågan är naturligtvis: Är den bristen en del av förklaringen till att regeringens åtgärder är så otillräckliga?

När det gäller att ange konkreta problem med multinationella företag har regeringen inget att säga om skattefrågorna. Regeringen tappar också bort de sociala och kulturella effekterna. Glöm inte, Nils Åsling, att en stark utländsk inbrytning på begränsade områden kan få kulturella och sociala effekter som inte är önskvärda. Vi måste t. ex. se till att våra massmedier inte kommer under så starkt utländskt inflytande att det kan inkräkta på det fria meningsutbytet, den allsidiga upplysningen och de kulturella uttrycksmöjligheter vi har i vårt land. Jag vill påminna om att litteraturutredningen varnar för en utveckling där viktiga svenska förlag kommer under utländskt inflytande.

När vi så kommer till de svenska multinationella bolagen vill jag påstå att de framstår närmast som dvärgar i förhållande till General Motors, Philips, ITT och de andra bjässarna. Bara Fordkoncernen har en lika stor omsättning som alla svenska företag i verkstadsindustrin, vår viktigaste industrigren. Jämför vi Volvo, Sveriges största bolag, med General Motors, som är världens största bolag, finner vi att skillnaderna är enorma. Någon har sagt att omsättningen i Volvo är ungefär lika stor som frimärkskassan i General Motors. Det är naturligtvis tillspetsat, men om General Motors hade haft några få procent av sin omsättning i frimärken hade det inte stämt så dåligt.

Om åtgärder mot vissa problem med multinationella företag, m.m.

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinatio-
nella företag,
m.m.*

Vi måste också ställa krav på hur de svenska företagen uppträder i utlandet. De skall inte få lägga sig i vägen för demokratisering eller sabotera fackliga rättigheter. Här har moderbolagets styrelse ett stort ansvar. Klarar man inte de kraven bäddar man för förändringar av styrelsernas sammansättning i framtiden. Det kan vara svårt att med lag gå in och reglera hur företagen uppträder i andra länder, men vi har ett exempel i förbudet mot nyinvesteringar i Sydafrika och Namibia.

Det är en sak att vi bygger ut industrin i Sverige och kombinerar det med att expandera också i utlandet, men vad som nu sker är ett ras av investeringarna i Sverige, en kraftig ökning av arbetslösheten och en minskning av industrissysselsättningen, så att den nu för första gången i modern tid går under en miljon jobb. Att i ett sådant läge tillåta en rekordstor utflyttning av svenskt kapital och svensk produktion kan inte vara rimligt.

Industriministern erkänner att enskilda utlandsinvesteringar kan påverka den svenska produktionen och sysselsättningen negativt. Han erkänner också att det kan innebära industripolitiska problem på längre sikt om de svenska företagen krymper sin bas i Sverige. Det är bra att industriministern nu på regeringens vägnar slår fast detta. När jag lyssnade på ekonomiministern här i riksdagen för några veckor sedan fann jag att han inte gjorde några sådana reservationer. Han sammanfattade tvärtom sin syn på dessa frågor på följande ljusblåa sätt:

”Jag ser sålunda inte några egentliga negativa samband mellan utlandsinvesteringarna och industrissysselsättningen i Sverige. Jag räknar med att svenska företags utländska engagemang kommer att vidareutvecklas, som ett naturligt komplement till investeringarna i Sverige.”

För ekonomiministern är alltså allting frid och fröjd. Här säger ändå industriministern att det finns problem, och det är ett stort steg framåt för regeringen, men från insikt till åtgärd är steget tydligen fortfarande alldeles för långt. Nils Åsling vet inte hur han skall göra en konkret avvägning för att komma till rätta med problemen. I bästa fall kan han komma på det efter valet, men då kan det vara för sent.

Trots att industriministern nu erkänner problemen har valutastyrelsen med regeringens goda minne minskat den redan otillräckliga kontrollen. Det var de borgerliga partierna som med lottens hjälp 1974 fick igenom nuvarande alldeles för svaga kontrollregler. Den socialdemokratiska regeringen ville ha en kontroll som mera tog hänsyn till sysselsättningen.

Vad som nu återstår av denna kontroll är bara ruinerna. Bara när en enskild investering kan vålla utomordentlig skada för vårt land finns det en chans att inskrida. Om man styckar upp den väldiga utflyttningen av kapital och produktion ur landet i enskilda investeringar och prövar varje liten del för sig är det mycket svårt att påvisa att just en enskild investering vållar hela vårt land en utomordentlig skada.

Industriministern anser tydligen att det kan bli aktuellt med skärpta regler någon gång nästa år. Men det ansåg vi socialdemokrater alltså redan 1974.

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinationella företag,
m.m.*

I samband med att industriminister Åsling hade fått huvudansvaret för regeringens politik när det gällde de multinationella företagen uttalade han att den nya regeringen hade minst samma ambitionsnivå som någonsin den socialdemokratiska och att han personligen minsann inte skulle lämna någon möda ospard för att aktivt driva dessa frågor. Nu kan väl tiden vara mogen att upprätta åtminstone ett preliminärt bokslut över de borgerliga regeringarnas politik på detta område.

På den positiva sidan finns det faktum att man fullföljt vissa initiativ från den socialdemokratiska regeringens tid: Man har fortsatt det internationella arbetet i FN, ILO och OECD, man har tillsatt ett par utredningar, och man har bestämt sig för en etableringskontroll. Men tyvärr överväger den negativa sidan. Syndaregistret är långt – jag skall här nämna tio punkter.

1. Regeringen har på ett fullkomligt skandalöst sätt förhalat arbetet på att få till stånd en bättre kontroll över utländska köp av svenska företag. Utredningen började redan 1973, och först i januari 1983 kan vi räkna med att en ny lag kan träda i kraft. Jag tror för min del att detta är det allra värsta exemplet på långbänkeri under hela den borgerliga regeringstiden, och det vill inte säga litet!

2. Även där regeringen, med hjälp av de regler som f. n. finns, har kunnat inskrida har man lättsinnigt låtit utländska intressen förvärva svenska företag.

Vad som nu är särskilt aktuellt är försäljningen av Wasabröd till det multinationella företaget Sandoz. Regeringen har givit klartecken. Det innebär att Sveriges två största livsmedelsfabriker nu kommer att vara i utländsk ägo: dels Findus i Bjuv, dels Wasabröd i Filipstad.

Regeringen gav klartecken utan garantier för investeringar, utan garantier för sysselsättningen. Wasabröd tillförs inte något nytt kapital – man får tvärtom lämna ifrån sig kapital.

3. Regeringen avvisar alla tankar på verksamhetskontroll för utlandsägda företag i Sverige. Man avvisar tanken att man skall ha regler och föreskrifter som kan påverka deras uppträdande i vårt land.

De anställda vid läkemedelsföretaget Viggo i Helsingborg ville med sin ägare diskutera framtida investeringar. De var intresserade av att slå vakt om sysselsättningen och sade: Kan vi nu få diskutera och förhandla med dem som har makten i vårt multinationella bolag hur vi skall ha det i framtiden, så att vi tryggar jobben och en positiv utveckling för Viggo?

Industriministern gav de anställda rätt i att OECD:s regler om hur multinationella företag skall uppträda säger att moderbolaget – i det här fallet ett engelskt bolag – skall gå in i diskussioner och förhandlingar med de anställda. Men vad hände när det engelska bolaget vägrade, sedan Svenska arbetsgivareföreningen faktiskt uppmanat det engelska bolaget att vägra att förhandla om dessa saker? Ja, regeringen ryckte på axlarna och sade: "Vi kan inte göra någonting åt detta, vi kan inte blanda oss i enskilda fall." Och så fick det förfalla. Men vad regeringen kan göra är just att aktualisera regler om verksamhetskontroll, föreskrifter och andra bestämmelser genom vilka de

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinationella företag,
m.m.*

anställda får ett reellt medbestämmande även där moderbolaget finns utanför vårt lands gränser. Detta har man alltså avvisat.

4. Regeringen har inte velat skärpa valutakontrollen, vilket skulle behövas för att hejda den stora valutaflykt och de valutaspekulationer som förekommer.

5. Regeringen har inte intresserat sig nämnvärt för de multinationella företagens skattefrågor.

6. Regeringen har på mycket tveksamma grunder givit dispenser för investeringar i Sydafrika.

7. Regeringen har lättat på kontrollen av svenska företags utlandsinvesteringar i ett läge där motsatsen vore det naturliga, där en kraftig skärpning av kontrollen vore det riktiga.

8. Regeringen har tillåtit en kraftig försäljning av svenska aktier till utländska aktieägare.

9. Regeringen har misslyckats med att slå vakt om sysselsättningen, den har misslyckats med att höja industriinvesteringarna i Sverige och stärka industriproduktionen i vårt land.

10. Regeringen har förstört våra statsfinanser och satt vårt land allt djupare fast i beroende till utländska långivare. Och vi fortsätter tyvärr i utförsbacken med allt större underskott, allt fler arbetslösa, allt sämre industriinvesteringar.

Dess bättre finns det ett alternativ till denna katastrofala politik. Alternativet heter "Framtid för Sverige". Det programmet innebär att vi får fart på byggande och investeringar, att vi bekämpar inflation, spekulation, skattefiffel och valutafiffel. Genom ett sådant aktionsprogram kan vi stärka den demokratiska kontrollen över de multinationella företagen och slå vakt om en självständig svensk samhällsutveckling.

Anf. 19 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag har med stort intresse lyssnat på Jan Bergqvists långa inlägg. Jag har all respekt och aktning för hans starka engagemang i dessa frågor, vilket har kommit till uttryck i rätt många debatter oss emellan under årens lopp. Jag skulle dock vilja begränsa perspektivet till vad frågan egentligen gäller.

Kan man höja investeringarna i vårt land, kan man öka det svenska näringslivets konkurrenskraft genom förbud och kontroll? Jag tror det inte, och jag tror att det återstår att bevisa att det går att göra det. Det finns inga exempel i historien på att man genom kontrollåtgärder och förbud har främjat den ekonomiska utvecklingen. Vad vi är ute efter – och jag tror att Jan Bergqvist och jag egentligen är överens om detta – är att främja en internationell arbetsfördelning, men att göra det på ett sätt så att angelägna svenska samhällsintressen inte kommer i kläm, så att de anställda i svenska och internationella företag har en rimlig chans till inflytande över sin situation. Jag tror inte att man kommer till rätta med detta med de enkla – kanske alltför enkla – recept som Jan Bergqvist förordar.

Det låter spektakulärt att kräva helt andra kontrollinstrument, att kräva en

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinatio-
nella företag,
m.m.*

verksamhetskontroll av utländska företag. Det låter naturligtvis också spektakulärt och kraftfullt att kräva att man skall stoppa – det är väl så jag måste uppfatta Jan Bergqvist – de svenska multinationella företagens utlandsinvesteringar. Men det skulle ju innebära ett brott mot den allmänna och övergripande målsättning som Jan Bergqvist angett inledningsvis och som han och jag är överens om, nämligen att vi inte kan isolera oss från omvärlden. Vi måste främja den internationella arbetsfördelningen.

Jag skulle vilja peka på en alldeles bestämd omständighet och en erfarenhet som vi har haft anledning att göra här i landet. Det gäller den dramatiska förlust av marknadsandelar eller, om man så vill, den nedgång i vår andel av världshandeln som skedde under intryck av oljeprischockerna 1973, av den allmänna kostnadsexplosionen 1974 osv. Hade vi då inte haft våra multinationella företags brohuvuden i form av dotterbolag i andra länder. så är jag övertygad om att den nedgången hade blivit ännu mer dramatisk. Det hade fått stora och menliga konsekvenser för sysselsättningen i vårt eget land. Tack vare de svenska multinationella företagens dotterbolag internationellt hade vi brohuvuden som gjorde att vi bättre än vi egentligen förtjänade kunde överleva de påfrestningar som kostnadsexplosionen 1974 åstadkom.

Tack vare regeringens ekonomiska politik – och den är ju någonting helt annat än vad Jan Bergqvist vill göra gällande; den innebär att vi har pressat ner inflationen ganska avsevärt, att vi har fått en ökad stabilitet och att vi har återställt svensk industris konkurrenskraft ungefär till nivån i början av 1970-talet – kan vi alltså nu dra nytta av att vi då hade en industri med en relativt stark utlandsetablering och en förhållandevis stark situation på utlandsmarknaden.

Men naturligtvis – där ger jag Jan Bergqvist rätt – skall man inte blunda för att det här har sina risker i ett normalläge eller för att vi på allvar och omsorgsfullt måste följa denna utveckling. Det får ju inte bli så att svenska företag slentrianmässigt flyttar produktion utomlands. Det måste ju bli så att vi med den ekonomiska politikens hjälp skapar ökad konkurrenskraft, så att det också blir attraktivt för svenska multinationella företag att ha en så stor andel som möjligt av produktionen i Sverige. Det är detta arbete som vi håller på med. Det förutsätter naturligtvis att man med all observans följer utvecklingen beträffande utlandsetablering.

När det gäller kontrollen av utländska företags förvärv av svenska företag, eller, kort sagt, importen av utländskt investeringskapital till svensk marknad, så har vi ju – det tror jag nog Jan Bergqvist måste erkänna – i tillämpningen av 1916 års lag ådagalagt samma ambitioner att slå vakt om den svenska arbetsmarknadens intressen som någonsin socialdemokraterna hade gjort. Det var heller inte möjligt för de socialdemokratiska regeringarna före 1976 att skapa, som Jan Bergqvist säger, bestämda garantier för investeringar eller bestämda garantier för att de utländska företagen i Sverige kunde upprätthålla sysselsättningen. De är, liksom de svenska företagen utomlands, hänvisade till att arbeta på marknadens villkor.

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinatio-
nella företag,
m.m.*

Vad vi nu gör – och det kommer så småningom förhoppningsvis att bli föremål för beslut i riksdagen – är i alla fall att täppa till den brist det har varit att inte alla svenska företag, alltså även företag med utlänningsklausul, innefattas av den förvärvsprövning som 1916 års lag stadgar och vilken vi nu vidgar till att gälla alla företag. Vi kommer också, som Jan Bergqvist torde vara underrättad om, att därvid kunna pröva förvärvarens avsikter så långt det nu är möjligt, dvs. pröva förvärvaren utifrån den målsättning vederbörande företag har med investeringen i Sverige. Jag vill i det avseendet säga att vi självfallet behöver investeringar i Sverige. Vi behöver den vitalitet som det innebär att också utländska företag går in i den svenska marknaden och tillför svensk industri know-how och marknadskunskande på det sätt som onekligen sker när utländska företag etablerar sig på den svenska marknaden. Jag förmodar att detta är den attityd som vi räknar med att svenska företag skall möta i främmande länder, när de etablerar sig där. Vi är väl ändå överens, Jan Bergqvist, om att detta i det stora hela är en vettig utveckling i den internationella arbetsfördelningen.

Anf. 20 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Nils Åsling tycker att vi skall begränsa perspektivet. Det är klart att regeringens perspektiv är begränsat, och det kan vara bekvämt för industriministern att då hålla sig till det snäva perspektivet. Men det är faktiskt så, att det finns flera aspekter på den här frågan än vad regeringen hittills har varit benägen att erkänna. Därför är det viktigt att just de aspekterna tas upp och att vi får en ordentlig diskussion om dem.

Nils Åsling säger att mina recept är litet för enkla och spektakulära recept, att de går ut på förbud och kontroll. Men riktigt så enkelt var det väl inte, om industriministern hade lyssnat noga. Vad jag vill ha är en kombination av en aktiv näringspolitik, inriktad på full sysselsättning i Sverige, och användning av kontrollinstrument. Industriministern säger att våra kunskaper om de långsiktiga industriella effekterna är för dåliga i dag och att vi därför inte kan göra något för att hindra den här våldsamma utflyttningen av kapital. Men det är ju inte några småsaker det gäller. Förra året gav man enbart när det gäller direktinvesteringar tillstånd uppgående till 6 1/2 miljarder. Dessutom har man mot borgen från de svenska moderbolagen kunnat låna 8 1/2 miljarder. Allt som allt har svenska företag investerat för kanske 20 miljarder i utlandet under ett år. Jag vill minnas att investeringarna hemma i Sverige samtidigt för industrins del uppgick till 18 miljarder och att näringslivet i övrigt investerade kanske ytterligare 8 miljarder.

Vad jag talade om i mitt inlägg var inte idiotstopp eller idiotförbud, utan att man skulle ha prövningstillstånd och att man måste försöka få tillstånd en balans. Det är inte rimligt att vi avrustar hela vår industriella bas i Sverige och flyttar den utomlands. Om Nils Åsling nu inte är riktigt på det klara med effekten av utflyttningen, vore det då inte klokt att man försökte lugna ner utvecklingen, så att den inte stormar i väg på det här sättet – detta skulle ju betyda att vi avhänder oss våra möjligheter på litet längre sikt.

När det sedan gäller förbud vill jag passa på att erinra industriministern om

vad hans nuvarande statsrådskollega Olof Johansson framhöll i en motion år 1975. Då var det mycket bråttom med förbud och kontroll av utländskt övertagande av svenska företag. Då kunde man inte ens avvakta remissvaret på den departementspromemoria som hade skrivits och inte heller vänta på resultatet av den utredning som påbörjats. Man skulle som ett provisorium införa förbudsmöjligheter på två år. När sedan departementspromemorian hade blivit färdig och remissbehandlats hände det ingenting. Inte heller hände det någonting under många år efter det att utredningen hade blivit klar. Borde det inte, Nils Åsling, vara en tankeställare ändå att de anställda vid läkemedelsföretaget Viggo AB i Helsingborg enligt OECD-reglerna har rätt att förhandla om investeringar med dem som har bestämmanderätten i bolaget? Skall man inte försöka se till att de anställda får den här rätten i verkligheten också? Det går ju att göra någonting åt saken, om man vill skaffa sig verksamhetskontroll och införa vissa föreskrifter.

Nils Åsling undvek också frågan om dispenserna i Sydafrika. Även här gäller det avvägningar. Folkpartirepresentanterna i regeringen reserverade sig ju f. ö. mot de i detta fall alltför generösa dispenserna.

Sedan kommer industriministern in på den ekonomiska politiken. Det är klart att denna måste ligga i botten. Vi klarar dåligt att värna vårt lands självständighet, om vi inte för en fast ekonomisk politik och har en bra aktiv utveckling. Nu fick vi ju höra att det går så väldigt bra här i landet. Inflationen sjunker, stabiliteten har ökat och konkurrenskraften har förbättrats. Det är klart att inflationen har gått ned något från den tidigare mycket höga nivån. Men så mycket mer kan man väl inte säga. Industriinvesteringarna fortsätter ju att gå ned, inflationen galopperar vidare på en alldeles för hög nivå, arbetslösheten ökar och industriproduktionen stagnerar. Vi är i utförsbacken och måste vända den utvecklingen.

Anf. 21 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Självfallet har jag inte någonting emot en diskussion om de vida perspektiven, men jag ber Jan Bergqvist att komma ihåg att när det gäller den internationella utvecklingen och synen på de multinationella företagen pågår alltjämt arbete både i OECD och i FN, där Sverige, som jag sade i mitt svar, har spelat en framträdande roll. Sverige har här oförändrade ambitioner att bidra till ett internationellt regelsystem.

När det gäller perspektiven har trots allt Jan Bergqvist en ganska snäv inställning. Han säger att investeringarna i Sverige gått ned, men vi har ändå fått en ganska intressant redovisning som visar att investeringarna i forskning och utveckling samt marknadsinvesteringarna mer än väl kompenserar den nedgång som har skett inom industrin beträffande hårdvaran. I svensk industri har vi egentligen inte haft någon investeringssvacka utan bara en omfördelning av insatserna, varvid det gjorts mer framtidsinriktade insatser. Jag tycker att Jan Bergqvist måste överge myten om en investeringsnedgång, eftersom den i realiteten inte har någon grund. Till den fasta politiken hör ju exempelvis också uppgörelsen om de framtida skatterna. Jag tycker inte att Jan Bergqvist har någon anledning att skämmas för detta. Det är en hörnsten

Nr 91

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinationella företag,
m.m.*

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinationella företag,
m.m.*

i den stabiliseringspolitik som den här regeringen med en viss framgång bedriver. Den bör vi tillsammans kunna ta ansvaret för, tycker jag.

Det finns alltså en ganska god grund för positiva förväntningar när det gäller den svenska industrins utveckling, och då kanske man också får bedöma den här frågan ur det perspektivet. Jag har nämligen goda förhoppningar om att med den ekonomiska politik som vi nu för också de svenska företagens utlandsinvesteringar skall få en bättre balans i förhållande till de svenska investeringarna. Man kan inte komma ifrån att det var den enorma kostnadsexplosionen 1974 som nödvändiggjorde många svenska företags utlandsetableringar. Dessa var nödvändiga för att de över huvud taget skulle kunna behålla sin internationella marknadsposition. Man kan alltså inte blunda för detta. I dag kan man å andra sidan ha större förväntningar på att de svenska multinationella företagen skall lägga en växande andel av sina investeringar i Sverige, eftersom vi nu har återfått vår konkurrenskraft.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att det, trots att Jan Bergqvist och jag i stora delar har gemensamma värderingar i de här frågorna, dock finns en klar skillnad mellan våra attityder: Jan Bergqvist fortsätter att torna upp krav på förbud och kontroll som det centrala, medan jag menar att det centrala i frågan är vaksamhet från regeringens sida både på vad som händer med investeringar i Sverige och utomlands och när det gäller en hög beredskap till handling. Det är så man skall hantera dessa problem. Jag tror att förbud och kontroll medför många komplikationer och innebär ett grundskott mot den internationella arbetsfördelning och den fria handel som vi i det här landet ändå hyllar, medan en hög grad av vaksamhet och hög beredskap är någonting som vi måste ha för att kunna följa utvecklingen och vidta de åtgärder som blir erforderliga. Den modernisering av 1916 års lag som är på gång ger oss redskap för att kunna tillämpa denna vaksamhet och ha denna beredskap till handling.

Anf. 22 HADAR CARS (fp):

Herr talman! I Jan Bergqvists långa anförande kunde jag inte finna ett enda positivt ord om utländsk företagsamhet i Sverige och inte heller ett enda positivt ord om de många svenska multinationella företagen – sådana som Volvo, SAAB, L M, Alfa-Laval, Asea, Atlas Copco, SCA och allt vad de heter – företag som ändå lägger grunden för vårt välstånd och skaffar oss huvuddelen av den utländska valuta som vi så innerligt behöver för att kunna betala för vår import. Jag tycker att de många människor som arbetar i dessa företag bör ha rätt att känna sig stolta över vad de medverkar till och att de inte skall utmålas som om de medverkade i företag som utgjorde några slags faror för svensk ekonomi och svenskt välstånd.

Jan Bergqvist tycker uppenbarligen att det var fel att vi tillät utländska investeringar i den utsträckning som Sverige nu har gjort, men samtidigt talade han väl om Sveriges medverkan i u-ländernas industrialisering. Vi får då inte glömma bort att en orsak till att många svenska företag etablerar sig utomlands, t. ex. i u-länderna, är att de är beroende av u-ländernas krav på

dem att etablera sig där och att detta kan vara en förutsättning för att de skall kunna fortsätta sin verksamhet som svenska exportföretag till dessa länder.

Vilka investeringar är det då som Jan Bergqvist tycker att en socialdemokratisk regering skulle ha satt stopp för? Och om det är så att Jan Bergqvist inte vill exemplifiera, så bör han i varje fall tala om till vilken nivå man enligt hans uppfattning borde ha drivit ner de svenska utlandsinvesteringarna. Skulle de ha varit 50 % eller 25 % av de investeringar som vi haft under de senaste åren? Vilka konsekvenser hade detta då fått för svenska företags konkurrenskraft? Hur skulle det ha påverkat vår export? Och hur skulle det ha påverkat sysselsättningen i Sverige? Lider vi inte redan i dag alldeles tillräckligt av effekterna av förlorade marknadsandelar?

Jag tycker det är väsentligt att vi, som Nils Åsling sade, stärker Sveriges konkurrenskraft. Därigenom lägger man den bästa grunden för en hög investeringsnivå i Sverige när det gäller svenska företag och när det gäller utländska företag. Såväl de svenska som de utländska företagen ger nödvändiga bidrag till sysselsättning, industriell utveckling och välbästand. I dag har vi, som jag ser det, inte för mycket utan för litet av utländskt företagande i Sverige. Det skulle vara till stor fördel för svensk ekonomi och sysselsättning, om flera utländska företag ville etablera sig hos oss. Jan Bergqvist önskar uppenbarligen på alla sätt skrämja i väg dem från Sverige.

Industriministern hade respekt och aktning för herr Bergqvists engagemang. Och engagemanget kanske är starkt. Men om det i så stora delar som jag finner det vara är missriktat, är det tveksamt om det är värt så stor respekt.

Anf. 23 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Hadar Cars har en viss förmåga att åstadkomma vredesutbrott och göra allmänna angrepp. Han påstod att jag inte hade någon positiv syn på att det fanns svenska företag i utlandet över huvud taget. Han ansåg att mitt inlägg var helt missriktat – han hörde inte några positiva ord alls. Därför tvingar Hadar Cars mig att än en gång ta upp vad jag faktiskt sade i mitt inledande anförande. Jag beklagar det, för det hade väl räckt att man fått höra det en gång. Men jag sade bl. a. – och nu kanske Hadar Cars behagar lyssna, för det gjorde han tydligen inte första gången: "Vill vi slå vakt om vårt lands självständighet, vårt folks oberoende och välfärd, då skall vi inte isolera oss från omvärlden. Tvärtom! Vi måste ut i världen och delta i internationellt samarbete."

Och jag fortsatte: "Att vårt land hittills har haft övervägande fördelar av denna internationalisering är vi säkert överens om. Men skall vi fortsätta att njuta fördelarna av den utvecklingen, då måste vi se upp för de stora risker och problem som också finns."

Nils Åsling talade om att jag hade gått på myten om investeringsnedgången. Ja, vad jag har gjort är att jag har läst finansplanen och regeringens budgetförslag och sett vilka siffror som där anges för industriinvesteringarna.

Nr 91

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinatio-
nella företag,
m.m.*

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinationella
företag,
m.m.*

Där kan vi se att en mycket stor del av de industriinvesteringar som fanns, när Nils Åsling första gången satte sig på taburetten, har försvunnit.

Vidare säger Nils Åsling: Ja, men det är kanske inte så farligt ändå, för vi har teknisk utveckling och forskning, och räknar man med det blir det inte så illa.

Det är klart att tar man med detta blir det en något annan bild. Men Nils Åsling kan väl ändå inte hävda annat än att investeringarna i Sverige ligger på alldeles för låg nivå och att regeringen har misslyckats med att få upp industriinvesteringarna till den nivå där de rätteligen borde finnas. Forskningen och den tekniska utvecklingen har varit alldeles för obetydliga – och resultaten har alltför sällan omsatts i verkligheten genom materiella investeringar.

Nils Åsling talade om att vad som behövs är inte förbud och bestämmelser och regler och sådant, utan det är vaksamhet och beredskap. Men ta då än en gång fallet med Viggo. Där misslyckades de anställda med att få i gång förhandlingar med moderbolaget. Nils Åsling gav dem rätt och sade: Javisst, de borde få förhandla. Men sedan fick det hela förfalla. Nils Åsling ville inte vara med och skaffa sådana instrument som gör det möjligt för oss att inskrida i de fall där det är fråga om missbruk. Vad jag efterlyser är just instrument som gör att vi kan inskrida. Men här säger man: Vi skall inte ha några instrument. Undra på att det då går galet!

Hadar Cars ställde frågan vilken nivå de svenska utlandsinvesteringarna skall ligga på, 50 eller 25 % av de nuvarande? Jag vill erinra Hadar Cars om att socialdemokraterna när denna fråga 1974 behandlades i riksdagen lade fram ett förslag om andra kriterier för prövningen av utlandsinvesteringar. Enligt förslaget skulle man ha möjlighet att mera ta hänsyn till sysselsättningen. Hade man följt det förslaget, skulle vi ha haft bättre möjligheter att påverka denna utveckling. Hadar Cars borde förstå att det inte går att besvara en sådan fråga – om nivån skulle ligga på 50 eller 25 % av nuvarande investeringar. Det är beroende av prövningen i de enskilda fallen. Och jag menar att vi borde ha andra möjligheter till prövning än vad de borgerliga drev igenom. Återigen kan man konstatera att ni inte har velat skaffat er de instrument som behövs för att man skall kunna ha en möjlighet att pröva hur utlandsinvesteringar verkar, från sysselsättnings synpunkt och från andra synpunkter.

Jag har här skildrats nästan som en fanatiker som ropar på förbud i tid och otid. Jag vill erinra om en sak. När jag gick igenom industriministerns svar och talade om vad jag tyckte det var som saknades, utgick jag från de synpunkter på problemen med utländska företags etableringar som finns i den s. k. Eckerbergiska utredningen. Även om det fanns olika meningar mellan socialdemokraterna resp. folkpartiet och centern, så förekom gemensamma skrivningar när det gällde vissa avsnitt i betänkandet. Ett sådant var beskrivningen av problemen med utländska företags etableringar. Det var utifrån den beskrivningen som jag kritiserade industriministerns framställning därför att det saknades många viktiga aspekter.

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinatio-
nella företag,
m.m.*

Anf. 24 Industriministern NILS ÅSLING:

Herr talman! Jag skall inte fresta kammarens tålmod längre. Jag vill bara avslutningsvis säga att vi här i landet borde vara aktsamma om den principiella inriktningen mot en bättre internationell arbetsfördelning som vi, om vi skall diskutera de vida och mera spektakulära aspekterna, gärna talar om. I denna internationella arbetsfördelning – som är så viktig för vårt land – ligger också att man måste acceptera utländska investeringar i Sverige och se det positiva i det men naturligtvis även acceptera och se någonting positivt i svenska företags etableringar utomlands. Utan detta utbyte blir det inte denna internationella arbetsfördelning, som är så angelägen.

Jag vill beträffande fallet Viggo säga att det bara understryker behovet av att vi fullföljer våra internationella ambitioner sådana de kommit till uttryck i både OECD och FN. Det är alltså fråga om att skapa internationella koder som kan ge insynsmöjligheter, eller rättare sagt möjligheter till en sådan dialog med ansvariga företagsledningar som vi finner vara angelägen.

Får jag, herr talman, till sist säga att jag beklagar att Jan Bergqvist har den inställning som han har. Visserligen har han allteftersom debatten har lidit modifierat sig en del, men fortfarande dröjer han enständigt kvar vid sin principiella huvudlinje, nämligen att det här är fråga om kontroll och förbud, både när det gäller svenska och i fråga om utländska företag. Kontroll och förbud ökar inte investeringarna i vårt land – det kan jag försäkra Jan Bergqvist. Det är därför, som jag menar att vår politik måste präglas av vaksamhet och beredskap, för att vi skall se om utvecklingen går i någon oroande riktning. Det har den inte gjort, såvitt jag nu kan se, vare sig när det gäller de utländska företagens etableringar i Sverige eller svenska företags etableringar utomlands. Jag vill klart slå fast att det t. o. m. är mycket angeläget, av hänsyn till den tekniska utvecklingen i svenskt näringsliv och av hänsyn till arbetsmarknadens utveckling, att vi får flera utlandsetableringar och mera utlandsinvesteringar i Sverige.

Anf. 25 HADAR CARS (fp):

Herr talman! Med risk för att Jan Bergqvist tar mitt inlägg till förevändning att läsa upp hela citat, vill jag påpeka att han började med att säga att man inte skulle isolera sig från omvärlden. Det är riktigt. Men jag tror att protokollet kommer att visa, att alla de exempel han sedan gav på hur man skulle undvika detta var hämtade från helt andra områden än dem han i övrigt tog upp i sitt anförande.

Myndigheterna och regeringen skall hålla särskild uppsikt över både de svenska utlandsetableringarna och utländska företags etableringar i Sverige – det är Jan Bergqvists linje. Där skiljer vi oss åt. Hela hans tal andas en klar ovilja mot svenska företags utlandsinvesteringar. Han vill skära ner dem, även om han inte nu vill ange exakt hur mycket. Jag är tvärtom positiv till dem. Jag anser att svenska företags utlandsinvesteringar behövs för att svenska exportföretag skall kunna expandera. Jag ser också positivt på att dessa investeringar görs i länder som behöver investeringar och där alltså

Tisdagen den
9 mars 1982

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinationella företag,
m.m.*

förutsättningarna för industriell tillväxt också expanderar tack vare svenska företag.

Jan Bergqvist är klart negativ också till utländska företags investeringar i Sverige. Han vill sätta dem i en skamvrå. De skall regleras, och de regler som gäller för svenska företag är inte tillräckliga. – Ytterligare regler skall till. Myndigheter och regeringen skall ha särskild uppsikt över de här "lymlarna", som har tagit sig friheten att etablera sig i Sverige. I det avseendet skiljer vi oss också kraftigt från varandra. Jag är positiv till att utländska företag etablerar sig här. Jag vill att de skall behandlas lika när de väl finns i landet. Jag ser positivt på deras roll när det gäller att främja utveckling och sysselsättning i vårt land.

Till skillnad från Jan Bergqvist vill jag inte bara tala om och säga positiva ord om internationell samverkan, utan jag vill också gärna vara med och försöka förverkliga att någonting i den riktningen kommer till stånd. Jag tycker att det var mycket värdefullt att Nils Åsling i sitt senaste inlägg gjorde ett så klart uttalande, med en väsentlig skärpning i tonen, mot de nationella – för att inte säga isolationistiska – tankegångar som jag återfann med sådan tydlighet i Jan Bergqvists inlägg.

Anf. 26 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Det som min interpellation handlar om är följande: Vad är det för problem med de multinationella företagen, och vad tänker regeringen göra för att komma till rätta med de problemen? I den meningen var frågan så att säga problemorienterad. Därför handlar min diskussion också om problemen – även om jag började, Hadar Cars, med att tala om principerna. Vi skall delta i den internationella arbetsfördelningen, och Sverige har hittills haft övervägande nytta av detta.

Men det är inte bara frid och fröjd, Hadar Cars. Det finns också bekymmer, och dem måste vi göra något åt.

Jag har tagit upp både positiva och negativa saker. Hadar Cars har i sina inlägg över huvud taget inte nämnt något som helst problem. Det är med andra ord en spegling av vad ekonomiministern sade den 22 februari här i riksdagen. Han sade att han egentligen inte såg några negativa samband mellan utlandsinvesteringar och industrisysselsättningen i Sverige. Det är tydligen så att Hadar Cars har samma uppfattning – Hadar Cars nickar instämmande.

Men jag noterar då, att när regeringens officiella talesman i dag som svar på min interpellation skall redovisa regeringens samlade syn på problemen med multinationella företag och internationella investeringar, så erkänner regeringens representant att enskilda utlandsinvesteringar kan påverka den svenska produktionen och sysselsättningen negativt. Han erkänner också att om de svenska företagen krymper sin bas i Sverige, kan det innebära industripolitiska problem på längre sikt – och det är utmärkt. Det är bara det att industriministern inte vet vad han skall göra åt detta. Han vet inte hur en lämplig avvägning skall ske. Där har jag en mer preciserad uppfattning, och den har jag gett till känna.

*Om åtgärder mot
vissa problem
med multinatio-
nella företag,
m.m.*

Den som förordar en prövningsmöjlighet är inte en förstockad förbuds-
anhängare som inte kan se att det finns fördelar. Men jag vill ha instrument
som gör att man har möjlighet att pröva och att ingripa i de fall där det
förekommer missbruk. Det är ju så, industriministern, att de internationella
reglerna och koderna på detta område är frivilliga. Men med dem inbjuds
medlemsländerna, t. ex. Sverige, att lagstifta med utgångspunkt i de regler
som man här kommit överens om. Vi skulle mycket väl kunna lagstifta så att
de anställda i Viggo fick möjligheter att föra verkliga förhandlingar om
framtida investeringar med dem som har bestämmanderätten i deras bolag.
Industriministern säger att det i princip bör vara en dialog osv., men han gör
ingenting för att konkret bistå de anställda som begär att få en reell möjlighet
till förhandling med dem som bestämmer över investeringarna. Det är en
viktig skillnad mellan oss.

I slutet av mitt huvudanförande tog jag också upp en diskussion om den
ekonomiska politiken och pekade på förändringar som är nödvändiga för att
vi skall få investeringarna att öka, för att vi skall kunna bekämpa inflationen,
få ned räntan och annat. Det är alltid så numera, att ju mer uppenbart
regeringens misslyckande blir, desto längre tillbaka i tiden går man. Man
säger exempelvis: Det beror på att det 1974 var så eller så. Men glöm inte, Nils
Åsling, att ni i valrörelsen 1979 blåste faran över! Thorbjörn Fälldin sade: De
borgerliga har klarat den ekonomiska krisen, och nu kan vi vänta oss
välståndsstegring i fortsättningen. Men i dag, några år efteråt, säger ni att
problemen inte är lösta, och ni går långt tillbaka i tiden och hänvisar till vad
som skedde då. Men ni har ju haft ansvaret i många år nu, och det är litet
svagt att ni fortsätter att skylla ifrån er, när ni blåste faran över i valrörelsen
1979.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1981/82:106 Bil. B till jordbruksutskottet

Bil. C punkterna 1, 2 och 4 till arbetsmarknadsutskottet
punkt 3 till socialutskottet

i övrigt till utbildningsutskottet

1981/82:114 till justitieutskottet

1981/82:120 till skatteutskottet

1981/82:121 avsnitt 2.3 till socialutskottet

i övrigt till näringsutskottet

1981/82:131 mom. 2 i hemställan till skatteutskottet

i övrigt till jordbruksutskottet

1981/82:143 Bil. 1 mom. 1 och 2 i hemställan samt avsnitt 2.3 till
skatteutskottet

avsnitt 2.5 till utbildningsutskottet

i övrigt till socialutskottet

Bil. 2 till justitieutskottet

Bil. 3 mom. 1 i hemställan till utbildningsutskottet

mom. 2 i hemställan till kulturutskottet

7 § Föredrogs och hänvisades

Redogörelserna

1981/82:13 och 14 till finansutskottet

1981/82:15 till utbildningsutskottet

8 § Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1981/82:21 och 30

Finansutskottets betänkande 1981/82:20

Skatteutskottets betänkanden 1981/82:29, 30 och 32-37

Justitieutskottets betänkanden 1981/82:26, 27, 29-33 och 35

Försvarsutskottets betänkanden 1981/82:14 och 15

Socialutskottets betänkande 1981/82:30

Trafikutskottets betänkande 1981/82:13

Näringsutskottets betänkande 1981/82:24

9 § Anf. 27 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att på morgondagens föredragningslista kommer dels finansutskottets betänkande 20 samt skatteutskottets betänkanden 29, 30 och 32 att uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden, dels justitieutskottets betänkanden 26, 27, 29-33 och 35 att sättas sist.

10 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1981/82:99 Mineralpolitik – förslag till vissa åtgärder inom mineralområdet

1981/82:102 Säkerhets- och försvarspolitikens samt totalförsvarets fortsatta utveckling

1981/82:111 Vissa filmfrågor m. m.

1981/82:115 Anslag till Studsvik Energiteknik AB, m. m.

1981/82:117 Godkännande av det sjätte internationella tennavtalet, m. m.

1981/82:118 Åtgärder för de små och medelstora företagen samt innovationspolitikens inriktning

1981/82:122 Organisation och finansiering av djurens hälso- och sjukvård, m. m.

1981/82:145 Ändrat huvudmannaskap för akademiska sjukhuset i Uppsala, m. m.

1981/82:148 Åtgärder för tekoindustrin, m. m.

11 § Anmäldes och bordlades

Förslag

1981/82:16 Riksdagens revisorers förslag angående statens stöd till idrotten

12 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

1981/82:22 Män och kvinnor som präster i svenska kyrkan, m. m. (prop. 1981/82:93)

Trafikutskottets betänkanden

1981/82:14 Anslag till Postväsende (prop. 1981/82:100)

1981/82:15 Anslag till Telekommunikationer (prop. 1981/82:100)

Civilutskottets betänkanden

1981/82:14 Förköpslagen

1981/82:15 Allmänna samlingslokaler (prop. 1981/82:100)

13 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 9 mars

1981/82:157 av *Jens Eriksson* (m) till justitieministern om Sveriges ekonomiska zon i Östersjön:

När ekonomiska zoner infördes i Östersjön den 1 januari 1978 hade det till följd att Sverige erhöll ungefär 45 % av havsområdet där. Det är rika fiskevatten för sill/strömming, torsk och lax, och de utgör värdefulla reproduktionsområden för Östersjöns fisk- och sill-/strömmingsbestånd. Genom att Sverige förlorade hävdvunna vatten i Nordsjön har det gått att flytta över en stor del av det västsvenska fisket till Östersjön. Det har kunnat ske inte minst därför att fisketrycket minskade i det som blev svensk fiskezon.

Fisket har kunnat bedrivas lönsamt och i ungefär samma omfattning som innan ekonomiska zoner infördes.

Fisket i Östersjön är nu vår största tillgång. Det är en förnybar resurs väl värd att slå vakt om.

Så har skett i andra länder. Man har där byggt upp sin bevakning och tillämpar stränga bötesstraff för de överträdelser som begås.

Man kan härvid peka på den senaste händelse som inträffade i sovjetisk zon då den svenska fiskebåten Venö infördes till sovjetisk hamn och fick böta 61 000 kr. Den svenska fiskebåten Halland fick den 8 juli 1977 böta 190 000 kr. i England. Västerland fick i september 1980 böta 20 000 kr. och Bravik i år 40 000 kr. i Norge. Det finns flera exempel på stora bötessummor som erlagts för relativt ringa överträdelser.

I Sverige förefaller det finnas föga intresse för att skydda fisket i egen zon. Under 1981 förekom 43 kända överträdelser som hittills inte lett till någon åtgärd. Det har sagts att det största belopp som innehållits är 5 000 kr. Det

Nr 91

Tisdagen den
9 mars 1982

*Meddelande om
interpellation*

Tisdagen den
9 mars 1982

*Meddelande om
frågor*

uppges att sju skeppare fällt för tjuvfiske vid Ystads tingsrätt och ådömts mellan 40 och 70 dagsböter. Flera har gjort upprepade överträdelser.

Den svenska kustbevakningen har inte befogenhet att tvinga i land båtar som tjuvfiskar. Den måste snällt fråga om de vill följa med. Det skulle vara underligt, för att inte säga dumt, om någon följde med in till svensk hamn.

Det är i detta läge inte särskilt meningsfullt att avtala om kvoter och utbyte av fiske eller att utfärda licenser och utöva kontroll.

Följden av den slapphet som råder gör att det kommer att bli lönsamt att tjuvfiska i svensk zon, till skada för bestånden och svenskt fiske. Svensk rättsskipning och svensk bevakning kan ta lärdom av övriga länder om hur övervakning och bestraffning skall skötas. Detta är nödvändigt, om det inte skall urarta helt.

I anledning härav anhåller jag att till justitieministern få ställa följande fråga:

Vilka åtgärder ämnar justitieministern vidta för att lag och ordning skall komma att gälla i svensk ekonomisk zon?

14 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 8 mars

1981/82:290 av *Inga Lantz* (vpk) till statsrådet *Karin Ahrland* om bibehållande av gynekologtjänst vid socialstyrelsen:

Socialstyrelsen planerar att slopa den speciella gynekologtjänst som har ansvar för mödrahälsovården, familjeplaneringen och föräldrautbildningen. Vissa hälso- och sjukvårdsfrågor för kvinnor är eftersatta, och om denna tjänst dras in kommer de att bevakas än mindre. Protesterna mot detta har varit starka.

Jag vill därför fråga statsrådet:

Är statsrådet beredd att medverka till att den speciella gynekologtjänsten vid socialstyrelsen bevaras, bl. a. mot bakgrund av diskussionen om vikten av att bygga ut preventivmedelsrådgivningen i abortförebyggande syfte?

den 9 mars

1981/82:291 av *Birger Rosqvist* (s) till industriministern om åtgärder för att förbättra arbetsmarknadssituationen i Oskarshamn:

För mindre än ett år sedan gick Oskarshamns kommun på inrådan av näringslivets företrädare ut med en kampanj för att förmå fler människor att flytta till Oskarshamn. Lokal arbetskraft räckte inte till för beräknad expansion.

Ett halvt år senare började arbetsmarknadssituationen drastiskt förändras. I stället för nyanställningar kom varsel om uppsägningar. L M Ericsson, Gylling, Nife Jungner och Liljeholmen varslade. Varvet, den näst största arbetsplatsen, har gått i konkurs. Hos andra mindre företag växer problemen, som en följdfeffekt. 1 700 personer berörs direkt av nerdragningar. Det motsvarar 13 % av arbetskraften.

När situationen vid varvet blev akut utsåg industriministern landshövdingen i länet att leda en rekonstruktionsgrupp för näringslivet i Oskarshamn. I går offentliggjorde L M Ericsson planer på en eventuell nerläggning av hela fabriken i Oskarshamn. Det kan betyda ytterligare 255 varsel och 15-procentig arbetslöshet i Oskarshamn.

Vilka konkreta åtgärder är regeringen beredd vidta som kan förbättra arbetsmarknadssituationen i Oskarshamn?

1981/82:292 av *Gunhild Bolander* (c) till justitieministern om bibehållande av kriminalvårdsanstalten i Lärbro:

I bil. 5 till budgetpropositionen 1982, Justitiedepartementet, anför föredraganden, vad gäller byggnadsarbeten för kriminalvården, att regeringsbeslutet av den 1 mars 1979 angående nedläggning av lokalanstalten Lärbro skall omprövas. Enligt detta tidigare beslut skulle Lärbro läggas ned när Huddingeanstalten tas i bruk, och detta beräknas ske under våren 1983.

Eftersom beläggningssituationen tenderar att bli allt besvärligare – antalet i häkten inskrivna personer under de senaste tre åren har ökat med ca 37 % – torde ett utnyttjande av Lärbroanstalten även framöver komma att framstå som nödvändigt.

Med anledning av detta vill jag ställa följande frågor till justitieministern:

När kan ett nytt regeringsbeslut i detta ärende förväntas?

Är man från regeringens sida beredd att verka för ett bibehållande av Lärbroanstalten i nuvarande omfattning?

15 § Kammaren åtskildes kl. 16.32.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert